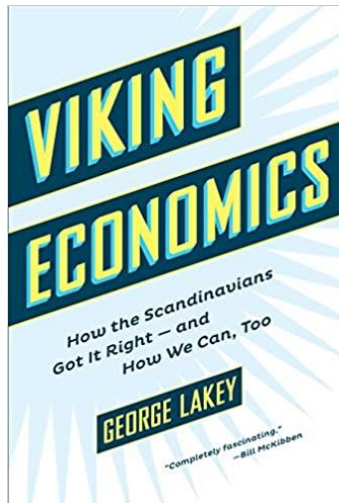

วารสารความเป็นธรรมทางสังคมและความเหลื่อมล้ำ

ปริทัศน์หนังสือ - Viking Economics: How the Scandinavians Got It Right - and How We Can, Too

ผู้เขียน: George Lakey

ปีที่พิมพ์: 2016

ISBN: 1612195369, 978-1612195360

จำนวนหน้า: 304

จิตติพร ฉายแสงมงคลⁿ¹

Jittiporn Chaisaingmongkol^a

ⁿมูลนิธิเครือข่ายเพื่อสังคมเป็นธรรม

^aFoundation for Just Society Network

ประเทศแถบสแกนดิเนเวียถือเป็นต้นแบบแห่งความเสมอภาคและรัฐสวัสดิการ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถมองต่างมุมได้ว่าการบริหารประเทศแบบสแกนดิเนเวีย นั้น ต้องให้รัฐเข้ามามีบทบาทในชีวิตของประชากรค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตามสิ่งที่ทุกคนเห็นพ้องต้องกันคือการบริหารแบบนี้อาจไม่สามารถนำมาปรับใช้กับประเทศอื่นได้ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทางประชากรและวัฒนธรรมก็ตาม แต่ผู้เขียนหนังสือ Viking Economics ตั้งคำถามกับข้อสังเกตนี้ จริงหรือที่เราจะไม่สามารถนำหลักการของชาวสแกนดิเนเวียมาปรับใช้กับประเทศเราได้

¹Corresponding author, E-mail address: jittic@hotmail.com

แรงบันดาลใจในการเขียนหนังสือเล่มนี้ของ George Lakey คือความต้องการให้ชาวอเมริกันตระหนักว่าปัญหาด้านสังคมในประเทศนั้นจะสามารถคลี่คลายได้ด้วยการเคลื่อนไหวทางสังคมเท่านั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาชนในทุกประเทศได้ขับเคลื่อนกันมาตั้งแต่อดีต ไม่ว่าจะเป็นการห้ามไม่ให้ใช้แรงงานเด็กหรือการสร้างระบบประกันสังคมล้วนเกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวของมวลชนทั้งสิ้น หากชาวอเมริกันลองหันมาดูตัวอย่างจากประเทศอื่นที่ก้าวข้ามปัญหาทางเศรษฐกิจมาได้ ก็อาจจะพบแรงบันดาลใจและนำมาปรับใช้ให้กับสหรัฐอเมริกาได้ ผู้เขียนอยากให้ผู้อ่านได้เรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิตของชาวสแกนดิเนเวีย (ในหนังสือเล่มนี้หมายถึง 4 ประเทศคือ นอร์เวย์ เดนมาร์ก สวีเดน และไอซ์แลนด์) ดังนั้นจึงมีการกล่าวถึงข้อมูลทางสถิติของสหรัฐอเมริกามากเป็นพิเศษ

โดยหนังสือมีเนื้อหาทั้งหมด 14 บท แบ่งเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1) กล่าวถึงประวัติศาสตร์การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของประเทศแถบสแกนดิเนเวีย จากฐานะทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำมาถึงการก้าวเข้าสู่ความมั่งคั่งในปัจจุบัน ส่วนที่ 2) กล่าวถึงกลยุทธ์การออกแบบนโยบายทางสังคมเพื่อการมีชีวิตที่ดี และส่วนที่ 3) กล่าวถึงความท้าทายในสังคมสแกนดิเนเวียในปัจจุบัน ท้ายสุดในบทที่ 14 ผู้เขียนตอบคำถามที่ว่า ต้นแบบสังคมสแกนดิเนเวียสามารถนำมาปรับใช้กับสหรัฐอเมริกาได้อย่างไร

ผู้เขียนเริ่มต้นบทที่ 1 ด้วยการเล่าเรื่องราวของประเทศแถบสแกนดิเนเวีย เพื่อหาคำตอบว่าเหตุใดผู้คนในประเทศแถบนั้นจึงมีการศึกษาที่สูง มีระบบสนับสนุนครอบครัวที่เข้มแข็ง ผู้คนมีสมดุลระหว่างการทำงานและการใช้ชีวิต รัฐบาลและประชาชนมีสำนึกต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และมีตำแหน่งงานค่าตอบแทนสูงจำนวนมากสำหรับทั้งคนหนุ่มสาวและผู้สูงอายุ ซึ่งผู้เขียนเชื่อมโยงความสำเร็จนี้ไปที่ **ต้นแบบนอร์ดิก (The Nordic Model)** ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์นิยามไว้ว่าประกอบด้วยนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนแนวปฏิบัติทางวัฒนธรรมที่มีความคล้ายคลึงกันระหว่างแต่ละประเทศในแถบนี้ ผู้เขียนกล่าวว่าประชาชนทุกชนชาติในโลกล้วนโหยหาเสรีภาพและความเท่าเทียมด้วยกันทั้งนั้น แต่ประเทศแถบสแกนดิเนเวียได้มุ่งหน้าสร้างระบบเศรษฐกิจและออกแบบนโยบายทางสังคมที่ตอบรับกับค่านิยมดังกล่าว แม้ว่าแต่ละประเทศจะมีสถานะทางเศรษฐกิจจะย้ายใน ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 แต่พวกเขาก็สามารถฟื้นตัวขึ้นมาได้ในปัจจุบัน โดยไม่ต้องหันหน้าหนีจากความเชื่อที่ว่า **ทุกคนนั้นมีเสรีภาพและมีความเท่าเทียมกัน**

การลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญของต้นแบบนอร์ดิก แม้ว่าฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศยังย่ำแย่ พวกเขายังคงให้ความสำคัญกับระบบสนับสนุนทางสังคมที่ทุกคนเข้าถึงได้ ทั้งในด้านการศึกษา ที่อยู่อาศัย ระบบสุขภาพและเงินบำนาญหลังเกษียณ เมื่อกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่องานและตลาดแรงงานในประเทศ ประเทศแถบสแกนดิเนเวียมีกลยุทธ์รับมือที่ต่างจากประเทศขนาดใหญ่อย่างเยอรมนี ตัวอย่างเช่น เดนมาร์กเลือกที่ดัดแปลงแนวคิด Flexicurity ซึ่งเป็นนโยบายของเนเธอร์แลนด์ มาใช้จนได้ชื่อเรียกใหม่ว่า The Danish Model โดยจะเน้นไปที่การสนับสนุนตัวแรงงานให้เข้มแข็ง มากกว่าการสนับสนุนผู้จ้างงาน ภายใต้แนวคิดที่ว่า **การทำงานคือการมีส่วนร่วมในสังคม** ซึ่งได้นำไปใช้กับระบบจัดการผู้อพยพย้าย โดยมียุทธศาสตร์ส่งเสริมให้ผู้อพยพย้ายถิ่นกลายเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมต่อสังคมด้วยการทำงานและจ่ายภาษี ทั้งนี้ผู้เขียนได้อธิบายรายละเอียดไว้ในบทที่ 2

บทที่ 3 และ 4 กล่าวถึงการจัดการวิกฤติทางการเงินและธนาคารในช่วงปีค.ศ. 1980 และ 2008 ของแต่ละประเทศในแถบแอฟริกาใต้ โดยถอดบทเรียนได้ว่า 1) ประชาชนต้องถือกรรมสิทธิ์ในสถาบันการเงินรายใหญ่ผ่านทางรัฐและสหกรณ์ 2) การแทรกแซงของรัฐต่อสถาบันการเงินอย่างต่อเนื่องและรอบคอบ จะมีผลดีต่อระบบเศรษฐกิจมากกว่าการกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยเงินจำนวนมากเป็นครั้งคราว และ 3) ผู้บริหารสถาบันการเงินเอกชนต้องรับผิดชอบต่อความผิดพลาดในการบริหารของตน หากรัฐต้องเข้าไปช่วยในสถานการณ์วิกฤต ก็จะต้องกำจัดสัดส่วนผู้ถือหุ้นจากสถาบันการเงินนั้นก่อน เพื่อมิให้เกิดการผลักภาระความเสียหายทางการเงินให้กับประชาชนผู้เสียภาษีในประเทศ นอกจากนี้ผู้เขียนได้ลงรายละเอียดเกี่ยวกับวิกฤตทางการเงินปีค.ศ. 2008 ของไอร์แลนด์ การชุมนุมประท้วง “Pots and Pans Revolution” เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ และนโยบายแก้ปัญหาการเงินของรัฐบาล ที่น่าสนใจคือเรื่องราวการเจรจากับ IMF ของรัฐบาลไอร์แลนด์ ที่ได้รับเลือกเข้ามาใหม่ โดยรัฐบาลไม่ยอมตัดงบประมาณตามที่ IMF แนะนำ โดยให้เหตุผลว่า IMF ไม่ได้ใช้ข้อมูลจริงในการประเมินสถานการณ์ แต่ใช้แบบจำลองแทน เมื่อคณะที่ปรึกษาของรัฐบาลใช้ข้อมูลจริงในการคำนวณและพบว่าค่าใช้จ่ายของรัฐบาลในการดูแลสุขภาพและการศึกษาของประชากรจะมีผลบวกทวีคูณ ช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัวและช่วยชีวิตคนได้ รัฐบาลไอร์แลนด์จึงไม่ยอมทำตามเงื่อนไขของ IMF และสามารถเจรจาขอเงินช่วยเหลือได้สำเร็จ ผู้เขียนสรุปว่ามาตรการทางธนาคารแบบนอร์ดิกได้รับการยกย่องอย่างกว้างขวางว่าประสบความสำเร็จมากที่สุดในประวัติศาสตร์

บทที่ 5 เปลี่ยนมุมมองจากนโยบายทางสังคมมาองมิติทางการเมือง โดยกล่าวถึงประวัติศาสตร์ความขัดแย้งและการต่อสู้ระหว่างชนชั้นแรงงานและชนชั้นกลาง ที่ปะทะกับชนชั้นผู้ถือครองทรัพยากรของนอร์เวย์ ที่ใช้เวลากว่าครึ่งศตวรรษในการบรรลุฉันทมติ โดยตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ชาวนอร์เวย์เริ่มสร้างขบวนการทางสังคมขนาดเล็ก แต่เป็นขบวนการที่มีวิสัยทัศน์และสามารถเติบโตได้โดยไม่ใช้ความรุนแรง จนสามารถเข้าร่วมรัฐบาลได้ในช่วงปี 1930 แม้จะเป็นรัฐบาลผสมก็ตาม ขบวนการเคลื่อนไหวนี้สามารถดึงดูดชนชั้นกลางเข้ามาเป็นพันธมิตรร่วมต่อสู้ ทำให้พรรคแรงงานได้รับเลือกเข้าสภามาโดยตลอด ที่น่าสนใจคือในการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างชนชั้น พรรคของชนชั้นที่มีอำนาจน้อยกว่ารู้จังหว่ว่าเมื่อใดควรจะยื่นหยัดบนจุดยืนของตน เมื่อใดควรประนีประนอม การเคลื่อนไหวอย่างสันติดังกล่าวยุทธศาสตร์ต่อต้านจากฝ่ายตรงข้ามและทำให้ชนชั้นผู้ถือครองทรัพยากรเริ่มตั้งคำถามว่า หากพวกเขาไม่ประนีประนอม คนงาน เกษตรกรและชนชั้นกลางชาวนอร์เวย์จะร่วมมือกันก้าวไปข้างหน้า และปล่อยพวกเขาไว้ข้างหลังแบบไม่เหลืออะไร ชนชั้นผู้ถือครองทรัพยากรจึงต้องเจรจากับผู้นำแรงงานในปี 1935 และได้ร่วมกันกำหนด “ข้อตกลงพื้นฐาน” (Basic Agreement) ขึ้นมา กว่าที่ฝ่ายอนุรักษ์นิยมจะได้ขึ้นมาเป็นรัฐบาลอีกครั้งก็ผ่านไป 30 ปี ถึงตอนนั้นต้นแบบนอร์ดิกฝังรากลึกลงไปในสังคมนอร์เวย์ ดังจะเห็นจากนโยบายของทุกพรรคการเมืองในประเทศล้วนแต่มีแนวคิดรัฐสวัสดิการ

Gunnar Myrdal นักเศรษฐศาสตร์ชาวสวีเดน ได้เสนอแนวคิดที่ว่า สาเหตุที่นักเศรษฐศาสตร์แบบคลาสสิกไม่สามารถจินตนาการถึงเศรษฐกิจที่คำนึงถึงความเป็นอยู่ที่ดีของคนงานได้นั้น เป็นเพราะพวกเขาไม่ได้คิดแบบองค์รวม เราสามารถออกแบบเศรษฐกิจที่เท่าเทียมเสมอภาค ที่สามารถป้องกันความยากจนและ

มีประสิทธิภาพในเวลาเดียวกันได้ โดยทฤษฎีของ Myrdal สนับสนุนการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์เพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นแนวคิดหลักของต้นแบบนอร์ดิกในเวลาต่อมา และ Myrdal ได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ในปีค.ศ. 1974

ส่วนที่ 2 ของหนังสือกล่าวถึงกลยุทธ์การออกแบบนโยบายทางสังคมเพื่อการมีชีวิตที่ดี โดยแนวคิดหลักของบทที่ 6 คือระบบสังคมที่เท่าเทียมจะนำไปสู่เสรีภาพของประชากร และนำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศในที่สุด ความสำเร็จของต้นแบบนอร์ดิกแสดงให้เห็นว่า หากผู้คนไม่ต้องกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา เงินบำนาญและค่ารักษาพยาบาล พวกเขาก็มีอิสระที่จะสร้างสรรค์ธุรกิจและนวัตกรรมใหม่ๆ ส่งผลให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีขึ้นได้ ส่วนนโยบายตลาดแรงงานแบบ Flexicurity ทำให้เจ้าของธุรกิจที่ไม่สร้างผลกำไรสบายใจได้ว่าลูกจ้างจะได้รับการดูแลจากรัฐบาลแม้บริษัทจะล้มเหลว ทำให้นักธุรกิจสามารถเอาทรัพยากรไปตั้งธุรกิจใหม่ได้ ดังจะเห็นได้จากประเทศนอร์เวย์ที่มีจำนวน start up และธุรกิจรายย่อยต่อหัวประชากรมากกว่าสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ความเท่าเทียมเชิงโครงสร้างทำให้คนในประเทศสามารถวางแผนมีลูกได้อย่างไม่กังวล เพราะกฎหมายแรงงานคุ้มครองตำแหน่งงานของพวกเขา นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมระหว่างเพศอีกด้วย ส่วนมาตรการคุ้มครองแรงงานและสภาพแรงงานที่เข้มแข็งมีแต่จะช่วยส่งเสริมความสามารถทางธุรกิจ โดยผู้เขียนให้เหตุผลว่าเจ้าของกิจการไม่สามารถใช้การตัดต้นทุนค่าแรงมาเป็นทางลัดในการแก้ไขปัญหาธุรกิจด้วย แต่พวกเขาต้องหาทางออกแบบอื่นที่ยั่งยืนกว่า สวัสดิการรัฐที่สนับสนุนประสิทธิภาพในการทำงานและความเท่าเทียมจะเสริมสร้างเสรีภาพของประชาชนให้ในตลาดแรงงาน นำไปสู่เศรษฐกิจที่ดีขึ้นในที่สุด

บทที่ 7 กล่าวถึงสิทธิรูปแบบต่างๆ ที่ยังรากลึกในสังคมสแกนดิเนเวีย ไม่ว่าจะเป็นสิทธิการเกษตร ร้านค้า ที่อยู่อาศัย ออมทรัพย์ การประกันภัย หรือแม้แต่สิทธิผู้ปกครองที่รับหน้าที่ดูแลเด็ก แม้แต่ผู้ที่เพิ่งอพยพเข้าประเทศก็มีสิทธิของตนเอง นอกจากนี้ประชาชนส่วนใหญ่ก็เป็นสมาชิกของทั้งสภาพแรงงาน สหกรณ์และพรรคการเมือง ซึ่งทั้งหมดมีส่วนผลักดันประเด็นปัญหาของสมาชิก โดยผู้เขียนเน้นถึงสมดุลระหว่างความต้องการส่วนตัวของสมาชิกและความต้องการส่วนรวมของสหกรณ์ ดังจะเห็นได้จากสมาคมสหกรณ์ท้องถิ่นและการอภิปรายของรัฐสภา

บทที่ 8 กล่าวถึงการต่อสู้กับความยากจนซึ่งเป็นผลพวงของสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยผู้เขียนให้เหตุผลว่าชาวสแกนดิเนเวียถือว่าตนมีสิทธิเสรี แม้ต้องเผชิญกับอำนาจคุกคามอย่างพรรคนาซีเยอรมนี พวกเขาก็ไม่ยอมก้มหัวให้ การต่อสู้กับความยากจนก็เช่นกัน นอกเหนือจากแนวคิดที่ทำทนายกระแสน้ำอย่างตลาดเสรีแล้ว พวกเขายังต้องพัฒนาระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ในหลายระดับ แม้ว่าจะไม่มีนโยบายใดที่สามารถแก้ปัญหาได้ทุกอย่าง แต่ชาวสแกนดิเนเวียได้ทดสอบมาตรการการแทรกแซงแบบต่าง ๆ เพื่อการป้องกันความยากจนจนได้เป็นมาตรฐานโลกในที่สุด ตัวอย่างเช่นประเทศนอร์เวย์ ที่เลือกนโยบายการจ้างงานเต็มที่ (Full employment) ตามแนวคิดที่ว่าพลเมืองที่ดีคือพลเมืองที่ทำงานและจ่ายภาษี โดยรัฐมีหน้าที่สร้างระบบเศรษฐกิจเพื่อทุกคน ทำให้มีงานเพียงพอ มีการฝึกอบรมและการสนับสนุนการหางานโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เพราะการทำงานคือการเคารพตนเองและเพิ่มผลผลิตทางเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อวัฏจักรธุรกิจหมุนมาที่

ความผิดเคื่องทำให้อัตราการว่างงานสูงขึ้น รัฐบาลก็ปรับงบประมาณและนโยบายเพื่อเพิ่มจำนวนงาน ผู้เขียนย้ำว่าการแก้ปัญหาความยากจนต้องอาศัยทั้งเครือข่ายรองรับทางสังคม (social safety net) และจำนวนตำแหน่งงานที่เพียงพอที่มีการกระจายในชุมชน และให้ค่าตอบแทนเหมาะสม ผู้เขียนกล่าวว่าอัตราการว่างงานเป็นสิ่งที่ผู้นำทางเศรษฐกิจกำหนดได้ โดยรัฐมีทางเลือกที่จะผลักดันนโยบายการจ้างงานเต็มที่

จากนั้นผู้เขียนอภิปรายถึงความแตกต่างของคำว่า Welfare State และ Universal Service State โดยเน้นว่านโยบายที่มุ่งเป้าความช่วยเหลือไปที่คนยากจนเพียงกลุ่มเดียวไม่เคยประสบความสำเร็จ ประเทศแถบสแกนดิเนเวียจึงหันมาสร้างระบบแบบถ้วนหน้าขึ้นมาแทน ทุกคนสามารถเข้าถึงระบบสุขภาพ โรงเรียน การขนส่งที่มีคุณภาพและเงินบำนาญที่เพียงพอ โดยผู้ที่ได้รับประโยชน์ส่วนใหญ่คือเสียงส่วนใหญ่ทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วยชนชั้นแรงงานและชนชั้นกลาง ทำให้พลเมืองรู้สึกมีอำนาจและศักดิ์ศรีที่จะดูแลประเทศของตนเอง

บทที่ 9 กล่าวถึงสมดุลงานและการทำงานของชาวสแกนดิเนเวีย แม้ว่าพวกเขาจะมีชั่วโมงทำงานโดยเฉลี่ยน้อยกว่าชาติอื่นแต่มีผลผลิตต่อชั่วโมงมากกว่า สามารถลาเลี้ยงดูบุตรได้โดยได้รับเงินเกือบเท่าเดิม และมีระบบสุขภาพที่ดี ซึ่งผู้เขียนให้เหตุผลว่าระบบสุขภาพที่คุ้มครองทั่วถึงไม่ได้ใช้เงินมากอย่างที่คิด เพราะเน้นไปที่การป้องกันโรคและเลี้ยงระบบจัดการและระบบเอกสารที่ยุงยากเกินจริง เมื่อคนแข็งแรงเขาจึงสามารถทำงานได้เต็มที่ นอกจากนี้ระบบขนส่งสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและราคาไม่แพง รวมถึงการจัดการผังเมืองที่ผลักดันโดยชุมชน (แทนการผลักดันด้วยนายทุน) ทำให้ทุกคนเดินทางได้สะดวกและเข้าถึงแหล่งพักผ่อนทางธรรมชาติได้ง่าย เมื่อคนมีสมดุลงานก็จะทำงานเพื่อสังคมมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่ชาวเดนมาร์กกว่าร้อยละ 40 มีส่วนร่วมทำงานจิตอาสาในรูปแบบต่าง ๆ

บทที่ 10 กล่าวถึงระบบการศึกษา โดยให้ภาพรวมระบบการศึกษาของประเทศนอร์เวย์และสวีเดน กล่าวถึงข้อดีของทางเลือกการศึกษาที่หลากหลายและที่ง่ายต่อการเปลี่ยนสายการเรียน นอกจากนี้ได้เล่าถึงประสบการณ์ 20 ปีของสวีเดนหลังจากเริ่มมีจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาที่แสวงหาผลกำไร เล่าถึงการลงทุนของรัฐต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังจะเห็นได้จากจำนวนประชากรของนอร์เวย์ที่เข้ารับการศึกษสำหรับผู้ใหญ่ที่มากถึง 1/6 ของประชากร (750,000 คนต่อปี) การศึกษาที่มีคุณภาพคือการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ชาญฉลาด โดยเฉพาะในยุคเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์ การออกแบบนโยบายที่ตั้งมาตรฐานการศึกษาที่สูงและสามารถเข้าถึงได้ถ้วนหน้า สะท้อนให้เห็นถึงความใส่ใจต่อความเสมอภาคและเสรีภาพส่วนบุคคล

บทที่ 11 กล่าวถึงระบบภาษีของประเทศแถบสแกนดิเนเวีย โดยประเทศเหล่านี้มีรายได้ได้จากภาษีสูงถึงร้อยละ 42-50 ของ GDP ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของ 36 ประเทศที่ร่ำรวยทั่วโลกอยู่ที่ร้อยละ 34 โดยผู้เขียนเชื่อว่าทัศนคติพื้นฐานของชาวนอร์เวย์ต่ออัตราภาษีคือ “ถ้าอยากได้มาก เราก็ต้องจ่ายมาก” ดังนั้นจำนวนเงินที่จ่ายจึงไม่สำคัญเท่ากับคุณภาพของสวัสดิการที่จะได้มา นโยบายภาษีที่โปร่งใสและการให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมจะสร้างความไว้วางใจให้กับคนทั้งสังคม ซึ่งความไว้วางใจทั้งในรัฐบาลและคนในประเทศด้วยกันเองจะนำไปสู่ความร่วมมือกัน ทำให้ผู้คนหันมาสละเวลาและเงินเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เชื่อมมั่นในแนวคิดการปฏิบัติ

ต่อกันด้วยความเคารพ เท่าเทียมและยอมรับความแตกต่าง นอกจากนี้ทำให้คนเคารพกฎหมายและช่วยลดอาชญากรรมในสังคม นอกจากนี้นโยบายภาษีที่ดีสามารถนำมาจัดการกับปัญหาทางสิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย

ส่วนที่สามของหนังสือกล่าวถึงปัญหาและความท้าทายในสังคมสแกนดิเนเวียในปัจจุบันและพยายามหาคำตอบว่าต้นแบบนอร์ดิกที่ผู้เขียนบรรยายมาทั้งหมดนั้นจะช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ได้หรือไม่

บทที่ 12 กล่าวถึงปัญหาที่น่ากังวลใจที่สุดในสังคมสแกนดิเนเวีย คือความกลัวผู้อพยพ การเหยียดสีผิวและความกลัวศาสนาอิสลามที่มีแต่จะรุนแรงขึ้น ชาวนอร์เวย์สี่ในสิบคนยังคงมองว่าการอพยพย้ายถิ่นเป็นภัยคุกคามต่ออัตลักษณ์ของประเทศ ชาวไอซ์แลนด์คิดว่าตนเองมีทัศนคติที่ดีต่อผู้อพยพ ในขณะที่ผู้อพยพของไอซ์แลนด์ยังพบเจอกับอคติและการเลือกปฏิบัติ ส่วนความเหลื่อมล้ำในสวีเดนเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ที่มีชุมชนต่างชาติอาศัยอยู่อย่างแออัด เมื่อสวีเดนลดงบประมาณเพื่อสาธารณะลงจากร้อยละ 67 ของ GDP เหลือร้อยละ 49 ในช่วงเดียวกันนั้นสวีเดนมีอัตราส่วนเยาวชนว่างงานสูงที่สุดแห่งหนึ่งในกลุ่มประเทศ OECD

ผู้เขียนอธิบายว่าสาเหตุหนึ่งของความกลัวอาจจะมาจาก ความกังวลเรื่องการสูญเสียอัตลักษณ์เนื่องจากจำนวนประชากรสแกนดิเนเวียที่น้อย ส่งผลให้จำนวนผู้อพยพต่อประชากรเดิมมีสัดส่วนมากกว่าประเทศอื่น พวกเขาอาจจะกลัวการสูญเสียวัฒนธรรมสแกนดิเนเวีย แต่ผู้เขียนหวังว่าแทนที่พวกเขาจะกังวลกับเรื่องความแตกต่าง พวกเขาอาจจะหันมาสนใจวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็ยอมรับความหลากหลายที่เข้ามา ทำให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน หน่วยงานไม่แสวงหากำไรในนอร์เวย์แนะนำวิธีการจัดการกับความแปลกแยก 3 ข้อคือ 1) แสดงความเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ไม่ขัดแย้งกับคุณค่าของตนเอง 2) ยึดถือในค่านิยมกฎหมายของประเทศ และ 3) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบนพื้นฐานของความเสมอภาคและความเคารพ โดยถือว่าการการหลีกเลียงหรือเพิกเฉยต่อกลุ่มคนที่ต่างจากตนนั้นเป็นการไม่เคารพต่อวัฒนธรรมของพวกเขา ท้ายสุดผู้เขียนสรุปว่าเศรษฐกิจแบบนอร์ดิกสามารถลดความแปลกแยกและการเหยียดเชื้อชาติได้ ด้วยการสร้างกรอบแห่งโอกาสที่เท่าเทียมกัน ทำให้เกิดพื้นที่ในสังคมสำหรับประชากรของประเทศที่มีความหลากหลายมากขึ้น

บทที่ 13 กล่าวถึงแนวคิดของชาวสแกนดิเนเวียเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน ที่ทำลายแนวคิดทั่วไปที่กล่าวว่าเศรษฐกิจจะโตได้ก็ต้องใช้พลังงานมากขึ้น โดยในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา สวีเดนลดการปล่อยคาร์บอนลงกว่าร้อยละ 20 เปอร์เซนต์ แต่เศรษฐกิจกลับเติบโตมากกว่าร้อยละ 50 แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพในการใช้พลังงานเป็นตัวขับเคลื่อนความมั่งคั่งและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่าเดนมาร์กมีภาษีน้ำมันสูงแม้ว่าจะขุดเจาะน้ำมันเองและมีอัตราการใช้จ่ายรยานเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก ส่วนสวีเดนผลักดันเรื่องสิ่งแวดล้อมด้วยการถอนทุนของกองทุนบำนาญระดับประเทศออกจากธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับคาร์บอน ส่วนรัฐบาลนอร์เวย์นั้นได้รับผลประโยชน์จากการขุดเจาะน้ำมันมากที่สุด และมีความอ่อนแอระหว่างผลประโยชน์ของคนในประเทศกับเจตนารมณ์ในการรักษาสีสิ่งแวดล้อม ดังจะเห็นได้จากการที่กองทุนบำนาญของประเทศนอร์เวย์เป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ในธุรกิจขุดเจาะน้ำมันและถ่านหิน แต่ ด้วยการเคลื่อนไหวประชาชน

ในหลายระดับ กองทุนบำนาญของประเทศนอร์เวย์ได้ถอนการถือครองกองทุนที่เกี่ยวกับเชื้อเพลิงฟอสซิลในปี ค.ศ. 2015 ถือเป็นกองทุนที่ใหญ่ที่สุดในโลกที่ทำการถอนทุนจากธุรกิจดังกล่าว

การออกแบบนโยบายเกี่ยวกับผังเมืองและการขนส่งสาธารณะก็สามารถช่วยประหยัดพลังงาน และเป็นการส่งเสริมคุณค่าเรื่องความเท่าเทียมและเสรีภาพ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บภาษีรถยนต์เชื้อเพลิงสันดาป แต่ส่งเสริมการใช้รถไฟฟ้า การจัดระบบขนส่งสาธารณะให้มีความความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพด้วยราคาที่เหมาะสม การตัดสินใจเรื่องการใช้ที่ดินที่มาจากคนในระดับท้องถิ่นด้วยวิถีประชาธิปไตยมากกว่าอิทธิพลหรือผลประโยชน์จากภาคธุรกิจ ผู้เขียนสรุปว่าหากรัฐเป็นผู้นำในการก้าวไปสู่อนาคตด้านพลังงานที่ยั่งยืนอย่างมีวิสัยทัศน์ ภาคเอกชนก็จะเดินตาม และประเทศแถบสแกนดิเนเวียแสดงให้เห็นว่า เมื่อมีระบบประชาธิปไตยที่มั่นคงแล้ว ประเทศจะสามารถออกแบบระบบเศรษฐกิจที่สนับสนุนค่านิยมด้านความเสมอภาค เสรีภาพ ความเป็นชุมชน ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและการรักษารัชมชาติได้ในเวลาเดียวกัน

ท้ายสุดในบทที่ 14 ผู้เขียนตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับการนำต้นแบบนอร์ดิกมาปรับใช้กับโดยเฉพาะกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีใจความสำคัญคือ

ความแตกต่างทางวัฒนธรรมไม่ได้เป็นอุปสรรคในการนำต้นแบบที่ประสบความสำเร็จมาประยุกต์ใช้แน่นอนว่าแต่ละประเทศต้องเอามาปรับใช้ให้เหมาะสม และต้องระวังเรื่องการนำเอาตัวอย่างมาใช้แบบครึ่งๆ กลางๆ โดยผู้เขียนยกตัวอย่างเรื่องระบบสุขภาพ และเสริมว่าในการสร้างนโยบายทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศเพื่อสนับสนุนเสรีภาพและความเท่าเทียมกัน เราควรใส่ใจกับลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศ แต่ต้องไม่ปล่อยให้กลุ่มผลประโยชน์ใช้ข้ออ้างนี้ในการปิดกั้นนโยบายเพื่อสังคม

นโยบายแบบนอร์ดิกจะเกิดไม่ได้หากประชาชนไม่มีความเชื่อมั่นในรัฐ หากรัฐบาลไม่รักษาสัญญาทางสังคมระหว่างรัฐกับพลเมืองแต่หันไปหนุนหนุนชั้นนำทางเศรษฐกิจแทน แต่เราต้องไม่ลืมว่าประเทศแถบสแกนดิเนเวียก็พบปัญหานี้มาก่อน แต่ประชาชนของเขาได้ต่อสู้ด้วยการเคลื่อนไหวทางสังคมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยไม่ใช้ความรุนแรง พวกเขาเลือกพรรคการเมืองที่ใส่ใจความต้องการของพวกเขาเข้ามาเป็นรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ภูมิทัศน์ทางการเมืองเปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้พรรคอื่น ๆ ต้องเปลี่ยนแนวทางนโยบายของตน นอกจากนี้ประเทศเหล่านี้ได้สร้างกลไกตรวจสอบเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการบริหาร ผลที่ได้คือรัฐบาลประชาชนวางใจได้

ความเหลื่อมล้ำเกิดจากปัจจัยภายนอกหรือเกิดจากรัฐกันแน่ ปัจจัยภายนอกระดับโลกส่งผลกระทบต่องานประเทศ การรับมือของแต่ละรัฐบาลต่างหากที่ส่งผลต่อความเท่าเทียมของคนในประเทศ ตัวอย่างเช่น ในช่วงการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจหลังจากวิกฤตทางการเงินในปีค.ศ. 2008 ช่องว่างความมั่งคั่งในสหรัฐได้ขยายตัวขึ้น ในทางตรงกันข้ามไอร์แลนด์มีความเท่าเทียมกันมากขึ้น โดยผู้เขียนสรุปว่าจะมีก็แต่เพียงการเคลื่อนไหวทางสังคมเท่านั้นที่สามารถเอาชนะอำนาจและอิทธิพลของชนชั้นนำทางเศรษฐกิจได้ ในเมื่อเรามีตัวอย่างจากประเทศแถบสแกนดิเนเวีย ที่สามารถสร้างความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจได้ (โดยผู้เขียนเรียกว่า **ประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ**) มีประวัติศาสตร์การออกแบบนโยบายที่สร้างเสรีภาพและความเท่าเทียมได้

ดีกว่าโมเดลเศรษฐกิจแบบแองโกล - อเมริกัน เราจะสามารถออกแบบนโยบายเศรษฐกิจของเราเองได้โดยใช้แรงบันดาลใจนโยบายที่ประสบความสำเร็จ

ท้ายสุดผู้เขียนแนะนำให้ผู้อ่านหนังสือเล่มนี้เริ่มลงมือทำการเปลี่ยนแปลง โดยอาจสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเรา ลองออกแบบโมเดลทางเศรษฐกิจการเมืองแบบใหม่ ๆ ที่ตอบรับกับปัญหา การเคลื่อนไหวทางสังคมต้องการทักษะหลายอย่าง ต้องการผู้คนที่มีความสามารถแตกต่างกันหลากหลาย แต่สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นแล้วในการเคลื่อนไหวของสังคมแบบนอร์ดิกที่ต่อสู้กับความยากจนและการกดขี่มาเป็นเวลาหลายพันปี ผู้เขียนเชื่อว่าด้วยสถานการณ์ในปัจจุบันและแรงผลักดันใหม่ ๆ ร่วมกันองค์ความรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่กว้างขึ้น เราสามารถต่อสู้ในระดับที่ใหญ่ขึ้นได้ เพื่อเปลี่ยนทิศทางของประเทศไปสู่เสรีภาพและความเท่าเทียมกันในที่สุด

เกี่ยวกับผู้เขียน

George Lakey อายุ 78 ปี เป็นนักเคลื่อนไหวทางสังคม นักเขียนและนักสังคมวิทยา เขาเป็นผู้นำการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกว่า 1,500 ครั้งใน 5 ทวีป และร่วมโครงการของนักเคลื่อนไหวในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติทั่วโลก งานด้านวิชาการและหนังสือที่ตีพิมพ์ทั้งหมด 9 เล่มของเขา ล้วนมีเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและแนวคิดเรื่องการปฏิบัติแบบไม่ใช้ความรุนแรง